

Anmeldelse

OLE HOLTEN PIND & ESSEN ANDREASEN, *Theravāda-buddhismen - introduktion og tekster*, Forlaget Univers, 2015, 257 sider.

Da Ole Holten Pind i 2005 udgav *Buddhismen – tekster fra theravāda-traditionen* (på forlaget Systeme), var det på flere måder et nybrud i den danske buddhismeforskning. Først og fremmest inddrog Pind mange tekster, der belyser praksis og etik, både munkenes og lægfolkenes, hvor tidligere tekstsamlinger typisk fokuserede mere ensidigt på Buddhalegenden og læren. Bogen blev dog uden tvivl til under et tidspres, og der havde sneget sig enkelte uheldige slå- og udeladelsesfejl ind i manuskriptet, der ikke blev fanget i korrektoren. Det betydelige omfang af tekster og den grundige filologisk orienterede introduktion til disse kanoniske tekster gjorde også, at bogen på forhånd var dømt til at interessere et forholdsvist snævert segment af købere, og efter nogle år ønskede forlaget at makulere restoplaget. Dette blev kun forhindret ved, at Københavns Universitet opkøbte det.

For de af os, der har udbudt undervisning om tidlig buddhisme på universiteterne, har Ole Holten Pinds bog imidlertid været en helt uundværlig tekstsamling, og med de ringe udsigter til et nyt oplag eller en ny udgave af samme bog fra Systeme er det glædeligt, at Jørn Borups forlag Univers sammen med Esben Andreasen har fået tilladelse til at udgive en del af de oprindelige tekster igen i denne nyredigerede udgave.

Ud over at Esben Andreasens introduktion er nyskrevet til denne udgave, fremgår forholdet mellem Ole Holten Pinds oprindelige tekstsamling og den nye ikke præcist, men er dog antydnet med denne formulering på s.48: "Ole Holten Pind har desuden udgivet den største samling tekster fra den tidlige buddhisme i bogen *Buddhismen – tekster fra theravāda-traditionen*, som udvalget af tekster i denne bog stammer fra". I praksis har man gjort det, at en hel del tekster er fravalgt i den trykte bog for til gengæld at være tilgængelige på Forlaget Univers' hjemmeside. Af de 99 oversatte tekster (280 sider i Pinds oprindelige udgave, hvis sideformat var større end den nuværendes) er 56 tekster medtaget i den nye udgave (195 sider på et mindre sideformat). Derudover er dele af de længere tekster udeladt.

Der kan være flere fornuftige grunde til denne prioritering. Man har fået et bogformat, som er mere tilgængeligt for den alment interesserede læser, og som også egner sig bedre til introduktionen til buddhismen i gymnasiet og på universiteternes BA-uddannelser. Ole Holten Pinds oprindelige værk var et enestående bidrag til

buddhismestudiet i Danmark, ikke bare på grund af omfanget af tekster, men også fordi Pinds særlige kendskab til teksternes originalsprog, oparbejdet gennem mange års arbejde med disse tekster og med pāli-litteraturen i det hele taget, bidrog til, at disse oversættelser flere steder indeholdt ny eller korrigerende indsigt, dels i oversættelsen, dels i de tilhørende noter. Derfor er det godt, at disse resterende tekster stadig kan læses fra forlagets hjemmeside.

Ser man på, hvad der er udeladt i bogen af enkelte længere tekster, forekommer de foretagne valg fornuftige og logiske. En enkelt indvending fra denne anmelder er udeladelsen af den sidste halvdel af Benarestalen (tekst 10 i denne udgave, tekst 21 i Pinds oprindelige udgave). I første del af teksten præsenterer Buddha læren med udgangspunkt i de fire realiteter om smerten, dvs. dens uomgængelighed, dens årsag, dens ophør og vejen til dens ophør i form af den ottefoldige vej. Den sidste halvdel af teksten fortæller, hvordan de fem munke, der tidligere havde afvist Buddha som falden fra vejen, men nu overbevises af hans opsummering af læren, én efter én modtager en 'lærevision' i form af erkendelsen af altings forgængelighed og derefter anmoder om og tillades 'bortgang', dvs. indvielse i ordenen. Som sådan indstifter denne tekst ikke bare Buddhas lære, men også hans *saṅgha*, hvilket selvfølgelig er en meget væsentlig pointe også i et introduktionskursus: Læren er ikke bare en lære, der skal læres eller tros, men en lære, der skal følges op med handling. Det er buddhismen som samlet institution, der grundlægges i denne tekst. Samtidig illustrerer munkenes erkendelse og ønske om bortgang de første to led, ret anskuelse og ret beslutning, af den ottefoldige vej, der netop er blevet præsenteret i første del af teksten, så der er tale om en nøje komponeret helhed.

Til gengæld er det fint, at der ikke er skåret i den lange oversættelse af munkeregelen (*Pāṭimokkha*) (tekst 52, s. 211-232), der giver os et indblik i munkelivet og de værdier, der styrede det, både i forhold til munkenes disciplin og i forhold til forventningerne fra det omgivende samfund, hvis støtte, mad og donationer, *saṅgha*'en var helt afhængig af.

Strukturen i det oprindelige tekstudvalg er bibeholdt, så vi kommer hele vejen rundt om lære og praksis for munke og lægfolk. Også de ikke-kanoniske tekster fra bl.a. Buddhaghosas *Visuddhimagga* er medtaget og bidrager dermed til at sætte den tidlige buddhisme ind i en større kontekst.

Esben Andreasens introduktion giver læseren en overskuelig samlet fremstilling af den tidlige buddhisme, dens religionshistoriske rødder, lære, praksis, tekster og tidlige historie. En sådan samlet fremstilling er nyttig i undervisningssituationen. Der er indskudt en kort introduktion af Jørn Borup til 'aksetiden', dvs. ideen om en sammenhæng mellem de religionshistoriske nybrud fra Hellas over Palæstina og Indien til Kina i anden halvdel af det første årtusind f.v.t., herunder buddhismen, som for nyligt blev genaktualiseret med Robert Bellahs bog *Religion in Human Evolution: From the Paleolithic to the Axial Age* (2011; jf. *RoT* 60, 2013).

Der er enkelte uoverensstemmelser i pāli-translitterationen under vejs i introduktionen (f.eks. "Paṭicca-samudpāda" s. 31-32 i introduktionen mod det korrekte "paṭicca-samuppāda" i Ole Pinds tekster s. 116 og 126 og i ordlisten og registret s. 254 og 257). 'Yoga' beskrives som det højeste led i Buddhas otteleddede vej på s. 15. Man kan ikke der menes, at det højeste led i både *Yogasūtras* otteleddede vej og Buddhas otteleddede vej er *samādhi* (ofte oversat som 'trance' eller 'absorption' i yoga og 'koncentration' i buddhisme).

Ole Holten Pinds oprindelige bog manglede register og bibliografi. Dette er der rådet bod på i den nye udgave. Ud over disse nyttige redskaber finder vi en samlet oversigt over de kanoniske tekster (51-52), en tidslinje (49) og en ordliste ("Leksikon", 252-255) med både pāli- og sanskritskrivemåde. Disse redskaber bidrager til, at denne tekstsamling fremstår som en 'fuld pakke' med tekster, introduktion og de nødvendige referencereds-kaber samlet i én bog. Dermed er der her tale om et vigtigt nyt undervisningsmateriale, som jeg bestemt vil anbefale både til gymnasiernes og universiteternes buddhismeintroduktion. Til de læsere – undervisere, studerende eller interesserede læsere – der har en særlig interesse i buddhismen, vil jeg dog sige: husk muligheden for at læse resten af det oprindelige tekstmateriale på den tilhørende hjemmeside.

Mikael Aktor, lektor, ph.d.
Religionsstudier, Institut for historie, Syddansk Universitet